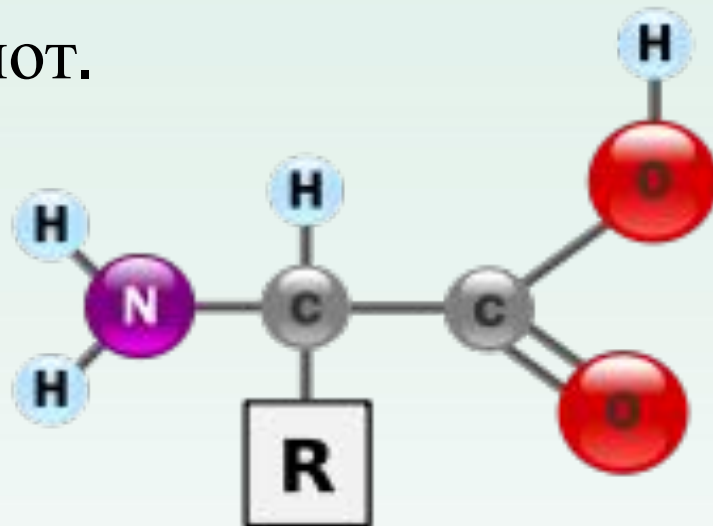

Тема: Амінокислоти: склад і будова молекул, загальні та структурні формули, систематична номенклатура. Хімічні властивості аміноетанової кислоти. Пептиди

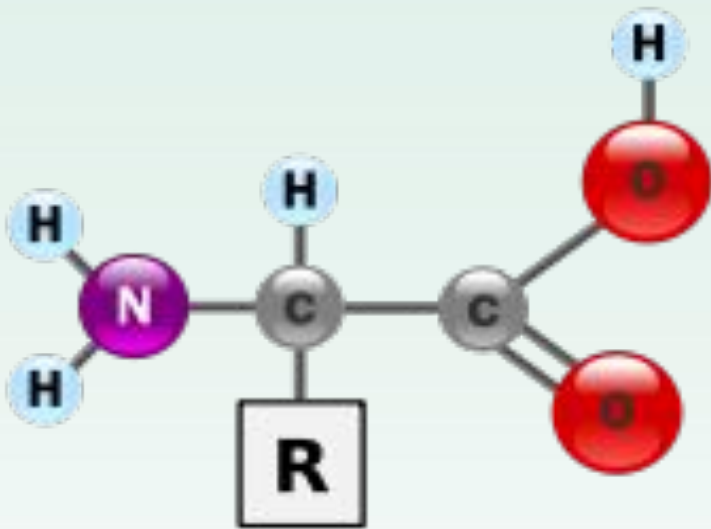

1. Амінокислоти: склад і будова молекул.
2. Загальні та структурні формули, характеристичні групи, систематична номенклатура амінокислот.
3. Хімічні властивості аміноетанової кислоти.
4. Пептиди.
5. Значення амінокислот.

Амінокислоти — похідні вуглеводнів, у молекулах яких одночасно містяться аміно – $(-NH_2)$ і карбоксильна $(-COOH)$ групи.

Амінокислоти – біфункціональні (амфотерні) органічні речовини

Класифікація

Амінокислоти поділяють на:

Замінні - синтезуються в організмі людини

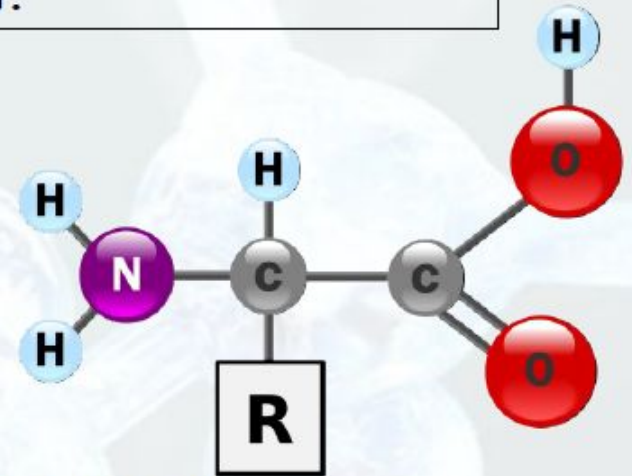
Незамінні: валін, лейцин, ізолейцин, лізин, треонін, метіонін, фенілаланін, триптофан - поступають ззовні.

За хімічною природою радикалу:

аліфатичні

ароматичні

гетероциклічні

За кількістю карбоксильних та аміногруп:

Нейтральні (моноаміномонокарбонові)

Основні (діаміномонокарбонові)

Кислі (моноаміодикарбонові)

Номенклатура амінокислот

- **Систематична номенклатура**: назва утворюється від назви відповідного алкану (нумерація ланцюжка від атома Карбону карбоксильної групи) додаванням префікса аміно-, суфікса -ова і слова кислота.
- **Традиційна номенклатура**: до назви відповідної карбонової кислоти додають префікс аміно-, а місце аміногрупи позначають літерами α, β, γ, δ тощо.
- Для амінокислот, що входять до складу білків, використовують **тривіальні назви**, причому скорочені, в тому числі у латинському написанні.

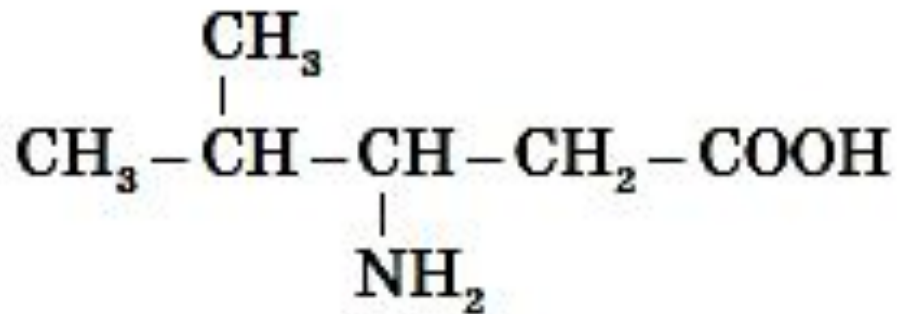
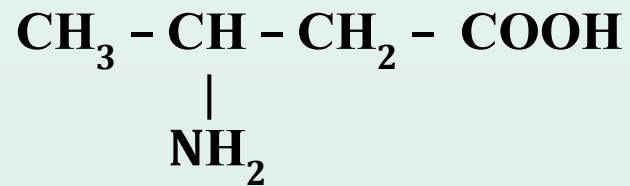
Номенклатура амінокислот

Формули і назви деяких α -амінокислот

Формула	Назва	
	систематична	тривіальна*
$\text{H}_2\text{N}-\text{CH}_2-\text{COOH}$	Аміноетанова	Гліцин (Глі, Gly)
$\begin{array}{c} \text{CH}_3-\text{CH}-\text{COOH} \\ \\ \text{NH}_2 \end{array}$	2-Амінопропанова	Аланін (Ала, Ala)
$\begin{array}{c} \text{CH}_3-\text{CH}-\text{CH}_2-\text{CH}-\text{COOH} \\ \qquad \qquad \\ \text{CH}_3 \qquad \qquad \text{NH}_2 \end{array}$	2-Аміно-4-метил- пентанова	Лейцин (Лей, Leu)

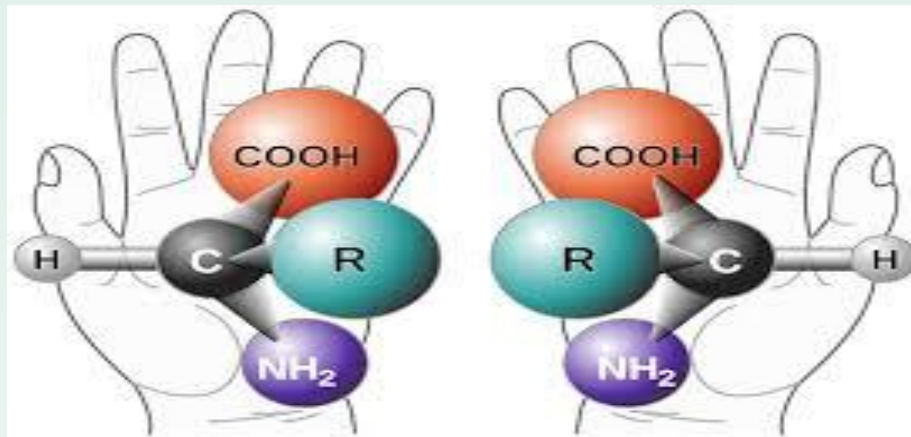
* У дужках — символ амінокислоти.

Дайте назви амінокислотам:

Ізомерія амінокислот

- Карбонового ланцюга
- Положення функціональних груп
- Оптична (дзеркальна) ізомерія

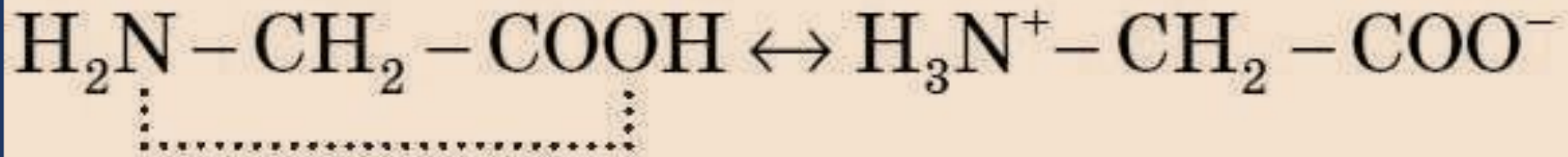

До складу всіх білків входять лише α -амінокислоти –
20 видів амінокислот

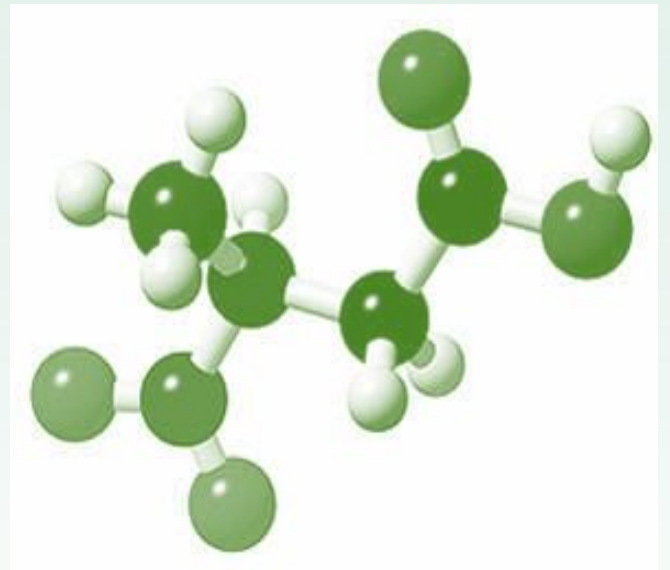

Будова

- Утворення внутрішньої солі (біполярного йона):

Нейтральне середовище

Фізичні властивості

- Тверді кристалічні речовини.
- Мають високі температури плавлення.
- Добре розчиняються у воді.
- Мають різний смак: солодкий, гіркий або зовсім без смаку; все залежить від радикала – R в молекулі амінокислоти.

Хімічні властивості

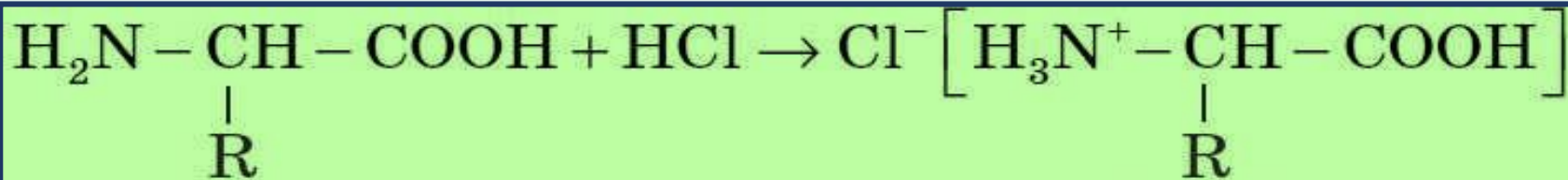

аміноетанова кислота

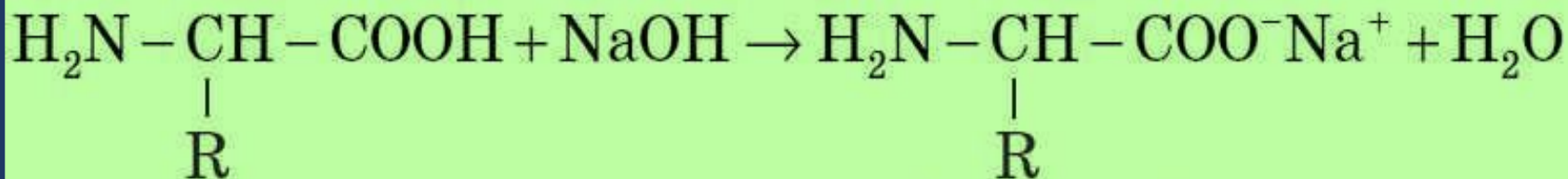
Як основи

Як кислоти

Між собою

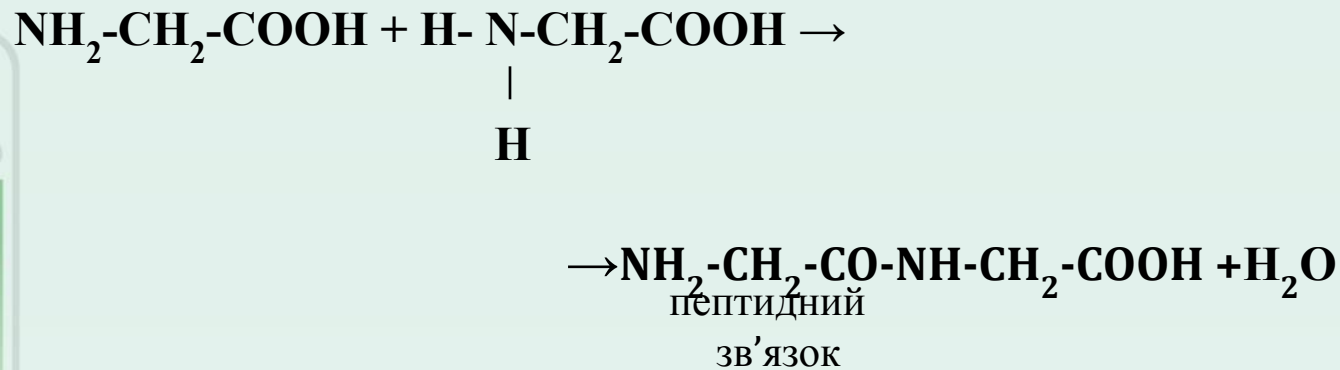
хлоридна сіль α -амінокислоти

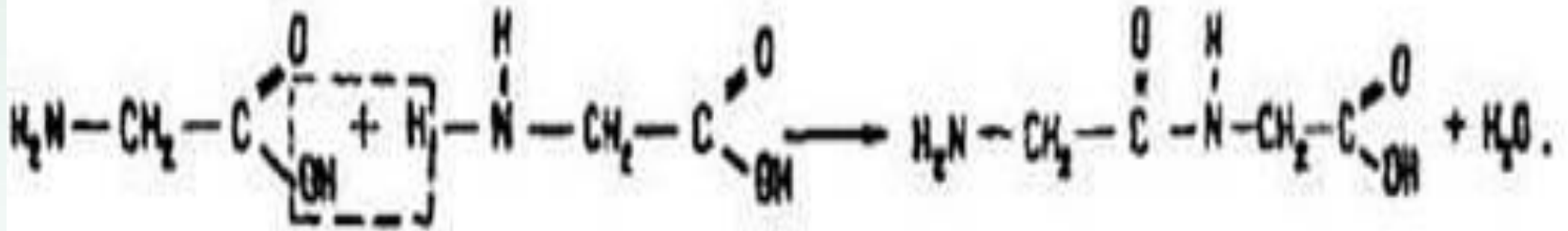
натрієва сіль α -амінокислоти

Хімічні властивості

Взаємодіють між собою:

Реакції утворення пептидів з амінокислот відносяться до реакцій *поліконденсації*

Група атомів -C-N-, яка сполучає окремі ланки ланцюга в такій молекулі, називається пептидною, а зв'язок між атомами Карбону й Нітрогену – **пептидний**. Такий зв'язок характерний лише для білків.

Дипептид, що утворився може реагувати з третьою молекулою амінокислоти з утворенням трипептиду й т. д.

Утворена молекула побудована із залишків α -амінокислот називається поліпептидом.

Хімічні властивості

Оцтова кислота

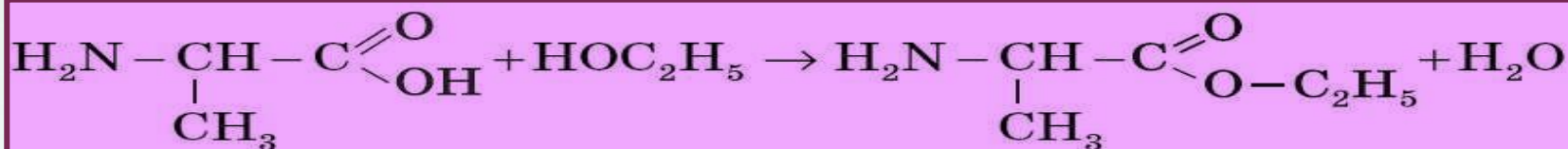

- дисоціація
- з металами
- з основними й амфотерними оксидами
- з основами
- із солями
- зі спиртами

Амінооцтова кислота

- дисоціація
- з металами
- з основними й амфотерними оксидами
- з основами
- із солями
- зі спиртами
- з кислотами
- утворення пептидів

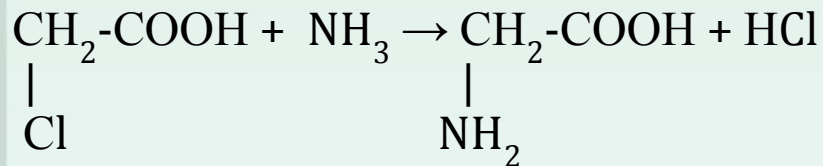
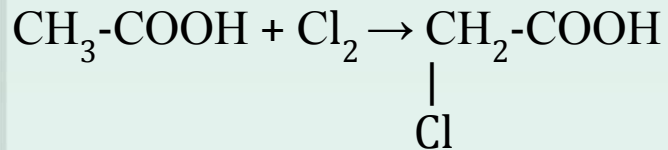
етиловий естер аланіну

ДЗ: Самостійно напишіть рівняння реакцій аміноетанової кислоти з металами, основними й амфотерними оксидами, основами, солями!

Способи добування

Лабораторний

Оцтова кислота → хлороцтова кислота →
амінооцтова кислота

Промисловий

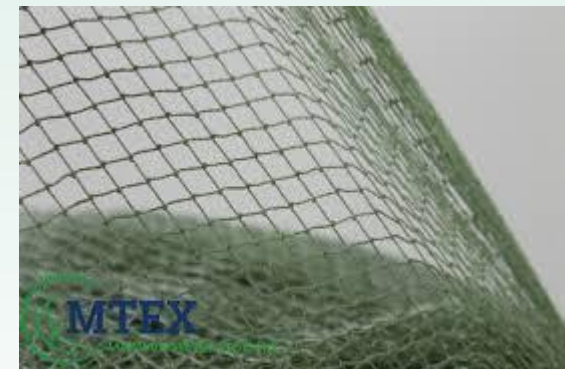
гідроліз білка

Застосування амінокислот

- у медицині,
- як харчові добавки у тваринництві;
- як вихідні речовини для добування пластмас та штучних волокон

З капронового волокна виготовляють одяг, штучне хутро, парашути, канати, рибальські сітки.

З особливо міцного капрону виробляють кордову тканину для авто- та авіапокришок, деталі машин і приладів.

Значення амінокислот

- 1. Із амінокислот в організмі синтезуються білки органів й тканин, гормони, ферменти та інші біологічно важливі речовини. Амінокислоти використовують як лікувальні засоби при деяких захворюваннях: метіонін – при церозі печінки, після операції на серці, при інфаркті; лізин – харчування для недоношених дітей, для підгодівлі тварин у сільському господарстві; глутамінова кислота – при епілепсії.
- 2. Для виробництва синтетичних волокон, наприклад, капрону й енанту.